

Spis treści

Wstęp	9
1. Problemy ludzi starszych w społeczeństwie	19
1.1. Uwagi wstępne	19
1.2. Starzenie się społeczeństw i związane z tym problemy społeczne	21
1.3. Starzenie się społeczeństwa polskiego i kwestia społeczna ludzi starszych w Polsce	24
1.3.1. Mierniki starości demograficznej	25
1.3.2. Przeciętne dalsze trwanie życia	28
1.3.3. Feminizacja starości	30
1.3.4. Poziom wykształcenia osób starszych	33
1.3.5. Aktywność zawodowa osób starszych	35
1.3.6. Sytuacja materialna osób starszych	39
1.3.7. Stan zdrowia osób starszych	44
1.4. Próba przezwyciężenia kwestii społecznej ludzi starszych i starzenia się społeczeństw	52
1.4.1. Propozycje powstałe w obrębie polskiej polityki społecznej	54
1.4.2. Inicjatywy o charakterze międzynarodowym w sprawie problemu starzenia się społeczeństw	58
2. Starość w wymiarze indywidualnym	65
2.1. Uwagi wstępne	65
2.2. Biologiczne teorie starzenia się	65
2.3. Starość jako faza życia człowieka	67
2.4. Zmiany w sferze życia psychicznego człowieka starszego	71
2.5. Adaptacja do starości	75
2.5.1. Teorie adaptacji do starości	81
2.6. Potrzeby ludzi starszych jako przesłanka do realizacji zadań z obszaru polityki społecznej	87
2.6.1. Wybrane teorie dotyczące potrzeb człowieka	87
2.6.2. Specyfika potrzeb ludzi starszych	91
2.6.3. Zadania polityki społecznej wobec ludzi starszych w świetle wiedzy o ich potrzebach ludzi	96

3. Społeczno-kulturowe uwarunkowania życia ludzi starszych	99
3.1. Uwagi wstępne	99
3.2. Sytuacja ludzi starszych w okresie zmiany ładu społecznego w Polsce	100
3.3. Wpływ kultury współczesnej na pozycję osób starszych	107
3.3.1. Kilka uwag o kulturze współczesnej.....	107
3.3.2. Ludzie starsi w społeczeństwie informacyjnym.....	110
3.3.3. Miejsce i rola człowieka starszego w historii i kulturze współczesnej.....	117
3.4. Stereotypy dotyczące starości i ludzi starszych	122
3.5. Człowiek starszy a współczesny model rodziny	130
3.5.1. Zmiany w strukturze współczesnej rodziny.....	130
3.5.2. Uczestnictwo osoby starszej w funkcjonowaniu rodziny.....	134
3.5.3. Samotność i osamotnienie ludzi starszych	140
 4. Uniwersytety Trzeciego Wieku i kształcenie osób starszych w systemie kształcenia ustawicznego	 144
4.1. Uwagi wstępne	144
4.2. Cele i zadania edukacji w państwie demokratycznym.....	145
4.3. Edukacja ustawiczna w Unii Europejskiej.....	148
4.4. Edukacja ustawiczna w Polsce a Uniwersytety Trzeciego Wieku.....	150
4.5. Cele i treści kształcenia osób starszych.....	155
4.6. Poradnictwo dla osób starszych jako element ich edukacji w Uniwersytetach Trzeciego Wieku.....	160
4.7. Uniwersytety Trzeciego Wieku na świecie	163
4.7.1. Geneza, cele i rozwój UTW. Francuski i brytyjski model UTW	163
4.7.2. UTW w wybranych krajach europejskich	170
4.7.3. UTW w Australii i Nowej Zelandii	175
4.7.4. UTW w Chinach.....	177
4.7.5. UTW w Japonii	179
4.7.6. UTW w Ameryce Północnej i Południowej.....	180
4.7.7. UTW w Afryce Południowej.....	181
4.8. Uniwersytety Trzeciego Wieku w Polsce	182
4.8.1. Cele działania polskich UTW	182
4.8.2. Geneza polskich UTW	185

5. Przeprowadzone badania dotyczące UTW	193
5.1. Cel i ogólne założenia przeprowadzonych badań	193
5.2. Problematyka badań oraz ich organizacja i metody	195
5.2.1. Czas i miejsce badań	195
5.2.2. Metody i narzędzia badawcze	197
5.3. Charakterystyka badanej próby	200
5.3.1. Dobór badanych słuchaczy.....	200
5.3.2. Dobór badanych uniwersytetów	202
5.3.3. Badanie oparte na dokumentach i dobór ich próby	202
 6. Uniwersytety Trzeciego Wieku w świetle przeprowadzonych badań.....	 204
6.1. Formy organizacyjne UTW	204
6.2. Współpraca UTW z innymi instytucjami działającymi w środowisku lokalnym i w kraju	209
6.2.1. Współpraca z instytucjami działającymi w środowisku lokalnym (w obrębie gminy, powiatu i województwa)....	209
6.2.2. Współpraca między UTW działającymi w kraju, a także z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności	220
6.3. Współpraca UTW o zasięgu międzynarodowym	223
6.4. Źródła finansowania i istotne problemy polskich UTW	227
6.5. Rola Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w obecnym rozwoju UTW.....	230
 7. Słuchacze Uniwersytetów Trzeciego Wieku a profilaktyka gerontologiczna w uniwersytecie.....	 232
7.1. Charakterystyka społeczno-demograficzna słuchaczy UTW	232
7.2. Samodzielność życiowa słuchaczy UTW.....	243
7.3. Wady i zalety starości wskazane przez słuchaczy	248
7.4. Motywy uczestnictwa w UTW.....	254
7.5. Aktywizacja społeczna w UTW	259
7.5.1. Formy aktywizacji społecznej realizowanej w UTW	259
7.5.2. Nowe role społeczne realizowane przez słuchaczy UTW	263
7.5.3. Przynależność słuchaczy do organizacji społecznych.....	265
7.6. Aktywizacja intelektualna prowadzona w UTW	267
7.6.1. Formy aktywizacji intelektualnej prowadzonej w UTW	267

7.6.2. Ulubione zajęcia oraz wpływ UTW na rozwój zainteresowań słuchaczy	276
7.7. Aktywizacja ruchowa w UTW	280
7.7.1. Formy aktywizacji ruchowej w UTW	280
7.7.2. Aktywność ruchowa słuchaczy i wykorzystanie zajęć ruchowych w UTW	286
7.8. Profilatyka gerontologiczna w UTW	287
7.9. Zmiany w relacji z rodziną i najbliższym otoczeniem	294
7.10. Wpływ UTW na zmiany odczuć i zachowań słuchaczy	301
7.11. Wpływ UTW na korzystniejsze postrzeganie osób starszych przez ich otoczenie	306
 8. Próba jakościowej analizy treści wspomnień słuchaczy i nauczycieli UTW	 308
 9. Wnioski i postulaty wynikające z przeprowadzonych badań	 324
9.1. Wnioski teoretyczne	324
9.2. Wnioski praktyczne	330
Bibliografia	333